

SCENARIUSZ DO REALIZACJI ZAJĘĆ
W RAMACH TYGODNIA MÓZGU
11 – 15 marca 2024 r.

Temat: SPIŻOWE MĘSTWO...AUTORYTETU. INTERPRETACJA WIERSZA ZBIGNIEWA HERBERTA *DLACZEGO KLASYCY*

Typ zajęć: lekcja przedmiotowa (język polski)

Czas trwania: 2 godziny lekcyjne (90 min.)

Miejsce zajęć: sala lekcyjna; zmodyfikowany układ ławek do pracy w grupach

Grupa wiekowa: uczniowie ponadpodstawowej

Cele kształcenia - wymagania ogólne:

Preambuła podstawy programowej kształcenia ogólnego.

Doskonalenie umiejętności myślenia: krytycznego, analitycznego kreatywnego; doskonalenie umiejętności wnioskowania.

Podstawa programowa przedmiotu język polski.

I Kształcenie literackie i kulturowe.

5. Znajomość wybranych utworów z literatury polskiej [...] oraz umiejętność mówienia o nich z wykorzystaniem potrzebnej terminologii.

7. Kształcenie umiejętności czytania, analizowania i interpretowania literatury [...].

8. Kształcenie umiejętności świadomego odbioru tekstów literackich [...] na różnych poziomach: dosłownym, metaforycznym, symbolicznym, aksjologicznym.

III Tworzenie wypowiedzi.

1. Doskonalenie umiejętności wyrażania własnych sądów, argumentacji, udział w dyskusji.

Cele szczegółowe:

I Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

6. rozpoznaje w tekstach literackich: ironię [...];

7. wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej [...];

14. przedstawia propozycje interpretacji utworu [...];

15. wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty [...].

III Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1. zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

4. zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny [...].

Metody nauczania: metody poszukujące (ćwiczenia analityczne, ćwiczenia w interpretacji); rutyny krytycznego myślenia (wędrujące kartki, różne punkty widzenia);

Formy pracy: indywidualna, w parę, zespołowa.

Środki dydaktyczne: tablica interaktywna z dostępem do internetu, kartki typu flipchart z naklejonym tekstem wiersza *Dlaczego klasycy* (ksero wiersza bez tytułu), mazaki, kartki z poleceniami, kartki z tekstem Herberta dla każdego ucznia.

Przebieg zajęć:

Część wprowadzająca (15 min.)

1. Powitanie uczniów. Wyświetlenie na tablicy interaktywnej dowolnej fotografii Z. Herberta. Przypomnienie wiadomości na temat znaczenia twórczości poety w rozwoju literatury. Nauczyciel powołuje się m.in. na opinie S. Heaney'a, który uznawał Herberta za autorytet moralny.

2. Nauczyciel prosi, aby uczniowie pracowali w parach. Czas: 2 min.

Zadanie: Autorytet: czym jest, jaki jest?

Prezentacja - każdy uczeń się wypowiada.

3. Nauczyciel wyświetla na tablicy dwa zdjęcia. Prosi o rozstrzygnięcie, która postać uosabia autorytet. Dlaczego? Uczniowie ustalają, jakie cechy powinien mieć człowiek będący autorytetem.

4. Wyświetlanie na tablicy interaktywnej hasła *autorytet* (<https://wsjp.pl/haslo/podglad/5808/autorytet>). Odczytanie połączeń wyrazowych, wyciągnięcie wniosków dotyczących obrazu autorytetu w języku.

Część rozszerzająca (60 min.)

1. Wskazanie celów lekcji - w języku zrozumiałym dla ucznia. Wybór protokolanta, który sporządzi notatkę z lekcji.

Cele:

- interpretacja utworu poetyckiego (główna myśl utworu, sensy metaforyczne),
- poszerzanie wiedzy z zakresu literatury współczesnej,
- rozumienie znaczenia tytułu utworu,
- wykorzystywanie kontekstów historycznych,
- rozpoznawanie obrazu świata w języku - autorytet,
- doskonalenie umiejętności argumentowania, budowania wypowiedzi ustnych,
- doskonalenie umiejętności różnych sposobów myślenia.

2. Nauczyciel odczytuje wiersz Herberta *Dlaczego klasycy* - bez tytułu. Wraz z uczniami objaśnia trudne słowa. Uczniowie w podręczniku lub w internecie wyszukują informacje o Tukidydesie, Amfipolis, wojnie peloponeskiej.

3. Podzielenie klasy na zespoły czteroosobowe. Rozdanie arkuszy papieru typu flipchart z naklejonym tekstem wiersza *Dlaczego klasycy* (bez tytułu), kartek z poleceniami, mazaków (każda grupa dysponuje mazakiem piszącym w innym kolorze). Zadaniem zespołów jest napisanie 2-3 koncepcji interpretacyjnych związanych z problemami wskazanymi przez nauczyciela. Po 5 minutach uczniowie wymieniają się arkuszami. Zespoły czytają to, co jest zapisane na kartkach, dopisują swoje pomysły, biorą w nawias te, które wydają się wątpliwe. Kiedy kartki startowe powrócą do swoich zespołów, uczniowie zapoznają się z komentarzami i dopiskami, opracowują wypowiedź uwzględniającą (lub nie) uwagi, gromadzą argumenty. Prezentacja - każda grupa odnosi się do jednego zagadnienia.

Zagadnienia:

- Co poeta zestawiał i porównał w wierszu? Z jaki skutkiem?
- Jaką kategorię/ jakie kategorie dostrzegacie w wierszu? Dlaczego?
- Zatytułujcie wiersz Herberta.
- Wskażcie najważniejszą część strofoidalną. Uzasadnijcie wybór.

Część podsumowująca (15.min.)

1.Nauczyciel prosi o sformułowanie wniosków dotyczących problemu autorytetu ukazanego w wierszu Herberta. Uczniowie wyjaśniają tytuł wiersza Herberta.

Zadanie domowe:

Przygotuj informacje na temat klasycyzmu i rozwoju tego kierunku.

Wybrane pozycje, po które warto sięgnąć:

Innowacje i metody, red.M. Kwiatkowska-Ratajczak, Poznań 2011

R. Kotarski, *Włam się do mózgu*,Warszawa 2019.

J. Medina, *12 sposobów na supermózg*, Warszawa 2009.

M. Michalski, *Polonistyka końca świata*, Gdańsk 2022.

Poznanie Herberta, wybór A. Franaszek, Kraków 2000.

Rutyny krytycznego myślenia, red. M. Winiarek, Gdańsk 2022.

M. Spitzer, *Jak uczy się mózg*, Warszawa 2012.

Zbigniew Herbert, *Dlaczego klasycy*

1

w księdze czwartej *Wojny peloponeskiej*

Tukidydes opowiada dzieje swej nieudanej wyprawy

pośród długich mów wodzów
bitew oblężeń zarazy
gęstej sieci intryg
dyplomatycznych zabiegów
epizod ten jest jak szpilka
w lesie

kolonia ateńska Amfipolis
wpadła w ręce Brazydasa
ponieważ Tukidydes spóźnił się z odsieczą

zapłacił za to rodzinnemu miastu
dozgonnym wygnaniem

egzulowie wszystkich czasów
wiedzą jaka to cena

2

generałowie ostatnich wojen
jeśli zdarzy się podobna afery
skomlą na kolanach przed potomnością
zachwalają swoje bohaterstwo
i niewinność

oskarżają podwładnych
zawistnych kolegów
nieprzyjazne wiatry

Tukidydes mówi tylko
że miał siedem okrętów
była zima
i płynął szybko

3

jeśli tematem sztuki
będzie dzbanek rozbity
mała rozbita dusza
z wielkim żalem nad sobą

to co po nas zostanie
będzie jak płacz kochanków
w małym brudnym hotelu
kiedy świtają tapety

Wiersz z tomu *Napis* (1969)

<https://fundacjaherberta.com/biblioteka-herberta/wiersze/dlaczego-klasycy/>

Autorka scenariusza:
Anna Nakielska-Kowalska
Miejski Ośrodek Edukacji Nauczycieli
W Bydgoszczy